

Introducció

La titulació de Filologia Hispànica de la UdG ha estat avaluada dins el programa d'avaluació institucional de l'Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari a Catalunya del 2000.

La constitució i formació del comitè intern d'avaluació va tenir lloc el mes de juliol de 2000 i el procés d'autoavaluació va durar onze mesos, fins que el comitè va lliurar l'autoinforme.

El comitè extern d'avaluació va ser nomenat per l'Agència el març de 2001. Estava compost per dos acadèmics i un professional, relacionats amb la filologia hispànica, i un metodòleg. L'avaluació externa va tenir lloc durant el mes de maig de 2001.

En general, els processos d'avaluació interna i externa van transcórrer amb normalitat.

Context institucional

Els estudis de lletres es van iniciar el 1972 a l'Estudi General de Girona, centre que pertanyia a la UAB. Fins el curs 1993-1994, un cop creada la UdG, no es va impartir el segon cicle de la llicenciatura, que compartia una part de les assignatures del primer amb Filologia Catalana. La titulació opina que la història del naixement de la titulació a la UdG pot haver condicionat, si més no en part, el seu grau d'autonomia a l'hora de prendre decisions.

Filologia Hispànica és, doncs, una titulació molt jove, que ha tingut tres plans d'estudis en deu anys i, per tant, encara està en procés de consolidació. En relació amb la UdG, és una titulació petita, amb 247 estudiants que representen el 2,2% del total d'estudiants d'aquesta universitat. La seva ubicació al campus és bona, ja que s'imparteix en una facultat on es situen la major part de les activitats d'extensió universitària.

El fet que els estudis de Filologia Hispànica estiguin en un context en què l'idioma majoritari és el català, que comparteixin gran part del primer cicle amb Filologia Catalana i que el seu professorat i el personal d'administració i serveis sigui molt jove, en marca inequívocament el caràcter.

En el moment de l'avaluació, Filologia Hispànica és una de les sis titulacions que imparteix la Facultat de Lletres de la UdG i en la qual hi ha matriculats el 14,5% del total d'estudiants de la Facultat. Aquest ensenyament s'imparteix a cinc universitats catalanes i els estudiants matriculats a la UdG representen el 13% del total dels alumnes que estudien Filologia Hispànica a Catalunya.

Taula 1. Dades generals de la UdG. Curs 1999-2000

	Filologia Hispànica, UdG
Alumnes de l'ensenyament	247
Alumnes de l'ensenyament a tot Catalunya	1.841
Alumnes totals matriculats a la UdG	11.200
Alumnes de cicle llarg a la UdG	5.513
Percentatge d'alumnes de la titulació respecte dels alumnes totals de la UdG	2,2%
Percentatge d'alumnes de la titulació respecte dels alumnes totals de cicle llarg de la UdG	4%
Percentatge d'alumnes respecte del total d'alumnes de la titulació a Catalunya	13,4%

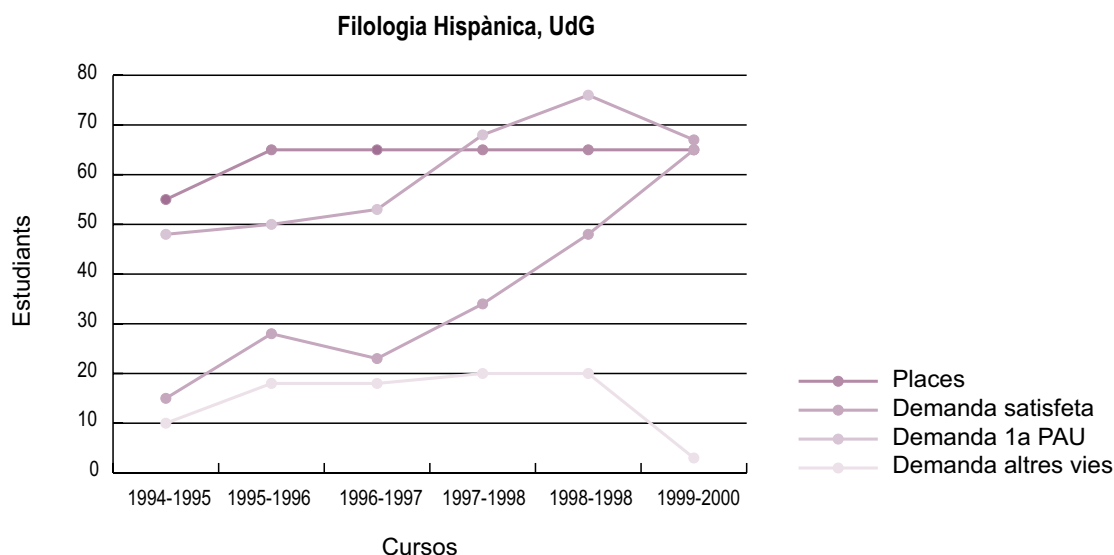
L'accés a l'estudi

La titulació de Filologia Hispànica de la UdG ofereix 65 places, gairebé el 17% del total de les que s'ofereixen a Catalunya.

Taula 2. Demanda d'accés a la titulació. Curs 1999-2000

Titulació	Places ofertes*	Demanda global	Ràtio demanda / oferta	Demanda 1a opció		Demanda satisfeta global
				PAU	Altres	
Filologia Hispànica, UdG	65	68	1,1	65	3	67

* Places ofertes a Catalunya: 407
 Demanda en 1a opció a Catalunya: 342

La nota de tall per accedir a la titulació el curs 1999-2000 va ser de 5, 0,34 punts per sota de la nota d'entrada del curs 1995-1996.

Taula 3. Notes de tall. Evolució 1995-2000

Titulació	Via d'accés PAU				
	1995-1996	1996-1997	1997-1998	1998-1999	1999-2000
Filologia Hispànica, UdG	5,34	5,38	5,40	5,00	5,00

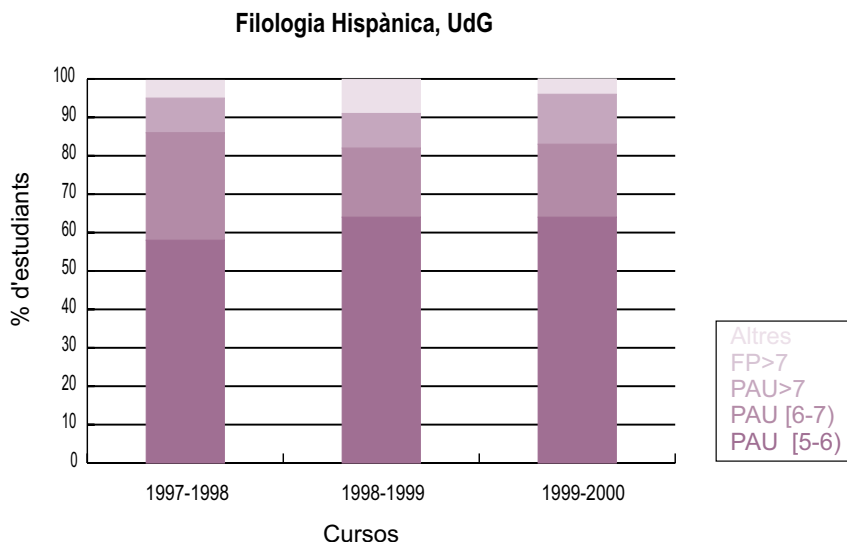
Nota de tall equivalent. Curs 1999-2000: 5,90

Pel que fa a la distribució dels estudiants de nou ingrés a la titulació, a la taula 4 s'observa que la tendència durant els últims anys és un augment progressiu dels alumnes que accedeixen als estudis amb notes entre 5 i 6, en detriment sobretot dels que hi entren amb notes entre 6 i 7. En canvi, el percentatge d'estudiants amb notes d'accés superiors a 7 es manté constant.

Taula 4. Distribució dels alumnes de 1r curs per notes i vies d'accés

Titulació	Via d'accés PAU								
	Curs 1997-1998			Curs 1998-1999			Curs 1999-2000		
	[5-6)	[6-7)	>7	[5-6)	[6-7)	>7	[5-6)	[6-7)	>7
Filologia Hispànica, UdG	58%	28%	9%	61%	17%	8%	64%	19%	13%

La suma de la distribució d'alumnes d'accés via PAU per a cada curs ha de donar el 100%. Si això no passa, la diferència fins al 100% correspon als alumnes que han accedit a la titulació per altres vies.

Fites, objectius i planificació

La titulació fonamenta els seus objectius sobre les directrius generals del títol (Reial decret 1413/1990 de 26 d'octubre, BOE de 20 de novembre de 1990) i es marca aquests objectius específics: a) proporcionar un coneixement sòlid sobre la llengua, la literatura i la cultura hispàniques; b) potenciar la capacitat d'argumentació i de raonament; c) preparar per a la docència en l'àmbit de secundària i per a l'ensenyament de l'espanyol a estrangers; d) capacitar per a feines en el món editorial i en mitjans audiovisuals; e) habilitar per a la gestió cultural en empreses estatals i internacionals, i f) preparar per a la recerca en llengua i literatura hispàniques.

Tots aquests objectius es consideren importants i de molt pes per a la titulació. La gran majoria de professors i d'estudiants els coneixen i opinen que estan ben definits. Tot i així, molts estudiants no els consideren prou adequats al mercat laboral. Atesa la joventut de la titulació, encara no s'han establert mecanismes per al seguiment i l'avaluació periòdica dels assoliments. Així doncs, caldria definir aquests mecanismes, ja que no tots els objectius semblen assolibles en la mateixa mesura. El pla d'estudis posa de manifest una bona adaptació de la titulació al context, als recursos disponibles i als "perfils formatius de l'ensenyament secundari". La formació bàsica, a la vegada que versàtil, és l'objectiu fonamental implícit en tot el pla, però no està definit explícitament. En conseqüència, els experts externs recomanen una distinció més nítida entre els objectius segons la seva viabilitat, proximitat i importància.

La titulació demostra que s'esforça per anar assolint aquests objectius ambiciosos, però els resultats encara són modestos. També es preocupa per adaptar-los a la tipologia d'estudiant i a les possibilitats de feina que ofereix el seu context socioeconòmic.

Pel que fa a les demandes i necessitats de la societat en relació amb els titulats en Filologia Hispànica, no se n'han fet estudis sistemàtics. En aquest sentit, tant la planificació dels estudis i del currículum, que s'ha fet tenint en compte els recursos existents al centre i a la universitat, com els objectius estan ben orientats, encara que s'hagin de perfilar una mica més.

El comitè extern ha valorat positivament que cada titulació de la Facultat de Lletres tingui el seu Consell d'Estudis, organisme que, segons l'opinió del comitè, cal potenciar. També considera necessari que els consells adoptin indicadors interns per tal de valorar l'evolució de les diferents dimensions lligades a la titulació.

El programa de formació

El pla d'estudis de Filologia Hispànica va ser publicat al BOE el 18 de desembre de 1998, seguint les directrius del títol. Consta de 300 crèdits, distribuïts en dos cicles formatius de 180 crèdits el primer, que té una durada de tres cursos acadèmics, i de 120 crèdits el segon, que dura dos cursos. El 78% dels crèdits del pla d'estudis són obligatoris.

El primer cicle pretén impartir, d'una banda, uns coneixements humanístics de caràcter bàsic i general i, de l'altra, una formació en els instruments i uns coneixements essencials de la filologia espanyola i de disciplines afins o instrumentals. En aquest cicle predominen les assignatures troncales sobre les optatives i també les anuals sobre les semestrals. El

segon cicle, en canvi, pretén posar a la disposició de l'estudiant un seguit d'opcions diferenciades perquè pugui aprofundir en els aspectes propis de l'especialitat per mitjà de les assignatures obligatòries i, alhora, buscar un perfil adequat a les seves necessitats o als seus desitjos de formació dins l'àmbit de la filologia espanyola a través de les assignatures optatives. Tant el comitè intern com l'extern consideren que l'estructura del pla permet un bon aprofitament dels recursos i una formació versàtil que sembla afavorir la inserció laboral.

Les revisions anteriors dels plans d'estudis de la titulació van estar orientades a millorar l'estructura del primer cicle, tot ajustant el paral·lelisme entre les dues disciplines que el constitueixen (castellà i català), i a perfilar més bé el paper i el lloc de les assignatures metodològiques i instrumentals: metodologia de la ciència, història de la cultura, tècniques d'expressió oral i escrita. Aquesta concepció del primer cicle és original en el context de la universitat catalana i espanyola. La formació especialitzada en la titulació, en canvi, és curta i fa que el perfil de formació sigui més feble. Els professors lamenten que no hi hagi més optativitat i el comitè extern considera que seria desitjable, per millorar aquesta situació, que les assignatures de lliure elecció poguessin estar relacionades amb la titulació.

Es valora positivament que els estudis s'imparteixin en cinc anys i que s'ofereixi la possibilitat de cursar-los en quatre per a aquells estudiants que així ho desitgin.

Taula 5. El programa de formació

Filologia Hispànica, UdG	
Publicació al BOE	18.12.1998
Anys de durada	5
Pla d'estudis	
Crèdits troncal i obligatoris	234
Teoria	141
Pràctica	93
Crèdits optatius	36
Crèdits de lliure elecció	30
Total	300
Grau mínim de practicitat obligatòria	
	39,7%
Nombre d'assignatures optatives ofertes	
	88
Oferta de crèdits optatius propis	
	528
Percentatge de crèdits optatius al pla d'estudis	
	12%
Relació d'optativitat	
	14,7
Projecte final de carrera / Pràcticum	
	No
Pràctiques en empreses	
	Si

S'han observat alguns problemes puntuals pel que fa a la coordinació entre les assignatures, als encavalcaments i duplicitats de continguts i a la manca de temps per finalitzar alguns programes, sobretot en les assignatures obligatòries de facultat del primer cicle. El comitè extern recomana millorar la programació i la coordinació d'aquestes matèries, per evitar diferències de contingut i d'orientació entre els grups que estudien una mateixa assignatura. D'altra banda, caldria reajustar la distribució de les assignatures al llarg del pla d'estudis, perquè les de literatura (espanyola i catalana) no s'acumulessin al tercer curs.

El comitè extern també considera necessari oferir als estudiants millor orientació i informació sobre inserció en el mercat laboral, alternatives per continuar la seva formació capitalitzant la que ja tenen, possibles reorientacions després de la llicenciatura, etc. Els professors, per la seva banda, s'han mostrat disposats a iniciar contactes amb les empreses de l'entorn on, eventualment, els estudiants poguessin fer pràctiques.

La majoria dels programes de les assignatures inclou el temari i la bibliografia, però molts no consideren altres aspectes fonamentals com ara els objectius, la metodologia docent i la d'avaluació. Els programes no segueixen un format estàndard, cosa que seria molt convenient. El seu nivell d'actualització científica és acceptable, tant pel que fa als continguts com a la bibliografia. Finalment, cal dir que no sempre és prou clara la relació entre els continguts de les diferents assignatures i els objectius explícits o implícits de la titulació, sobretot en les pràctiques.

S'han valorat molt positivament tant el coordinador d'estudis com el Consell d'Estudis, ja que ambdues figures han demostrat la seva efectivitat durant els darrers anys, no tan sols en la coordinació diària de la titulació, sinó també abordant la reforma dels plans d'estudis, corregint-ne les deficiències i incorporant-hi nous enfocaments.

Desenvolupament de l'ensenyament

La metodologia docent utilitzada és la tradicional, amb predomini de les classes magistrals, que es combinen amb classes pràctiques, lectures comentades, treballs dirigits, etc. En general, aquesta metodologia s'adapta adequadament als requisits dels estudis d'aquesta especialitat. Les pràctiques són diverses segons les necessitats específiques de cada assignatura. Els professors estimulen la participació dels estudiants a classe, treballen amb els textos quan cal i planifiquen els exercicis.

L'organització de l'ensenyament és correcta en general i és palès l'esforç realitzat per solucionar els problemes que impeixen que els estudiants puguin programar millor el seu temps d'estudi i de treball.

El sistema de tutories està convenientment regulat per la UdG. Els professors a temps complet estan a la disposició dels estudiants quatre hores setmanals per a les tutories d'horari fix i dues hores més a convenir. Els horaris s'exposen a la porta del despatx de cada professor i, en alguns casos, s'inclouen en el programa de l'assignatura. La majoria del professorat compleix l'horari establert. Els estudiants, en general, usen bastant les tutories i demostren un grau de satisfacció molt elevat de l'atenció que reben. Aquesta atenció personalitzada i la disponibilitat del professorat per atendre els estudiants han estat valorades molt positivament durant el procés d'avaluació. La titulació, però, no disposa de la figura del tutor acadèmic, que guia l'estudiant durant tots els seus estudis.

El nombre d'alumnes per grup es manté per sobre de 70 al primer curs en els crèdits teòrics, mentre que en els pràctics la mitjana se situa en 46 per als de nou ingress i en 50 si es consideren tots els estudiants matriculats. Aproximadament el 13% dels estudiants de primer curs són repetidors.

Taula 6. Distribució d'alumnes a la titulació. Curs 1998-1999

Filologia Hispànica, UdG	
Mitjana d'alumnes per grup de 1r curs	
Teoria	78
Pràctica	50
Mitjana d'alumnes de nou ingress de 1r curs	
Teoria	68
Pràctica	44
Mitjana d'alumnes per grup de 1r cicle	
Teoria	62
Pràctica	47
Mitjana d'alumnes per grup de 2n cicle	
Teoria	44
Pràctica	35
Alumnes totals	
	247
Alumnes equivalents a temps complet	
	220

Taula 7. Resultats acadèmics. Curs 1998-1999

Filologia Hispànica, Ud6	
Taxa d'èxit 1r curs	
1a convocatòria	78%
2a convocatòria	63%
Taxa d'èxit 1r cicle	
1a convocatòria	79%
2a convocatòria	70%
Taxa d'èxit 2n cicle	
1a convocatòria	86%
2a convocatòria	75%
Rendiment acadèmic	
1r curs	77%
1r cicle	79%
2n cicle	81%
Mitjana del nombre de titulats (1996-1999)	30
Taxa de graduació	0,44

Les taxes d'èxit en la primera convocatòria superen el 78% en tots els casos. Contràriament, en la segona no arriben al 75%. El rendiment acadèmic se situa a la ratlla del 80% al conjunt de la titulació. En general, aquests resultats acadèmics es consideren bons. Els mètodes per avaluar els coneixements dels estudiants són, fonamentalment, els exàmens. En molts casos, però, la qualificació final també té en consideració les notes de les pràctiques, dels treballs tutoritzats, de les exposicions orals, etc. En bona mesura, els exàmens es corresponen amb la matèria tractada a classe i mantenen un nivell d'exigència mitjà. D'altra banda, no s'han observat diferències significatives entre els criteris d'avaluació, els tipus d'exàmens i la seva revisió.

Professorat

La titulació té un professorat jove i molt motivat, que es mostra d'acord amb els objectius de l'ensenyament. A causa del procés de titularització que ha tingut lloc durant l'última dècada, la majoria dels professors són funcionaris (72%), sobretot professors titulars d'universitat (62%) i catedràtics d'escola universitària (9,3%). La gran majoria prové de la UAB. El perfil de formació del professorat és l'idoni per garantir una bona docència i rep molt bones puntuacions en les enquestes dels estudiants. Els professors consideren que la política d'ajut a la innovació docent de la universitat és força bona i que fomenta la participació del professorat en aquest sentit.

En general, les tasques i la dedicació docent del professorat de Filologia Hispànica són satisfactòries, i també la seva implicació en els òrgans de gestió i de govern.

Taula 8. Dedicació docent del professorat. Curs 1998-1999

Filologia Hispànica, Ud6	
Professorat ordinari	72%
Catedràtics d'universitat	
Titulars d'universitat	62,3%
Catedràtics d'escola universitària	
Titulars d'escola universitària	9,3%
Associats	27,8%
Altres	0,6%

Instal·lacions

L'edifici de la Facultat és gairebé nou i està en bones condicions de conservació. La situació de les diferents dependències i serveis dins la Facultat es pot qualificar de bona. L'equipament docent de les aules és bo i està actualitzat. No obstant això, la titulació reconeix que la il·luminació i l'acústica d'algunes aules no són del tot correctes. Pel que fa al laboratori de fonètica, la titulació creu que és petit i que s'hauria de millorar la distribució horària d'utilització. Finalment, el servei d'informàtica i la biblioteca s'han qualificat positivament, si bé es consideren insuficients tant el nombre d'ordinadors com l'espai i el fons bibliogràfic de la biblioteca. En aquest sentit, cal dir que està previst ampliar la biblioteca, que hauria de disposar de més espai per als fons.

Relacions externes

La major part dels estudiants coneix els programes Sòcrates i Sèneca, però en fa poc ús. El professorat participa i manté relacions, a títol personal, amb xarxes temàtiques i grups consolidats d'altres universitats catalanes i espanyoles.

Quant a relacions amb el món laboral, la titulació encara no n'ha establert cap amb empreses de l'entorn en les quals, eventualment, els estudiants podrien realitzar pràctiques, però tenen el projecte de fer-ho.

Recerca

La titulació té tres grups de recerca consolidats de força qualitat i potència en les àrees d'història de la llengua, literatura medieval i moderna i lingüística aplicada. En general, es detecta un bon equilibri entre recerca i docència, tot i que encara se'n pot millorar la imbricació establint una optativitat més gran i línies curriculars més especialitzades en el pla d'estudis. La qualitat de les publicacions és bona i el nombre de tesis doctorals defensades ha anat creixent en qualitat i en quantitat. Hi ha una sinèrgia positiva entre l'Institut de Llengua i Cultura Catalanes i el Departament de Filologia i Filosofia i entre els grups de recerca. Finalment, cal dir que es manté una connexió activa amb grups de recerca d'altres universitats.